

28.6.2024

MERIJÄRVI-OULAINEN-PYHÄJOKI

RAHKAKURU, TUULIPUISTON HANKEALUEEN JA SÄHKÖNSIIRTOREITIN ARKEOLOGINEN INVENTOINTI 2024

Tilaaja:
A-Insinöörit Suunnittelu Oy
Prokon Wind Energy Finland Oy

Heilu Oy
Jussi-Pekka Hiltunen
Jaakko Ervasti
Kalle Luoto

Sisällysluettelo

1. Johdanto.....	6
2. Perustietoa inventointialueesta.....	7
3. Menetelmät	17
4. Tulokset	18
5. Arkeologiset kohteet.....	19
Kiinteät muinaisjäännökset	21
5.1. Rouhunhauta	21
5.2. Sydänkorpi	23
5.3. Kaijanneva.....	25
5.4. Irvanlampi*	27
5.5. Käkiniemi*	29
Muut kulttuuriperintökohteet.....	31
5.6. Pirttikangas*	31
Muut havainnot.....	34
Vuoden 1954 peruskartalle merkitty kämppä.....	34
Lähteet	37
Maastossa kuljetut alueet	39
Kuvia	41

Kansikuva: Kohteen 5.4. Irvanlampi tervahauta. Kaakkoon.

Taustakarttoina Maanmittauslaitoksen Karttakuvapalvelun (WMTS) 06/2024 aineistoa, ellei toisin mainita.
Koordinaatisto ETRS-TM35FIN, korkeus N2000. Raportin kuvat Jussi-Pekka Hiltunen ja Jaakko Ervasti.

Karttaluettelo

Kartta 1. Inventointialueen lähestymiskartta. Inventoitu tuulipuiston hankealue ja sähkönsiirtoreitti sijoittuvat sinisen alueen sisäpuolelle.....	4
Kartta 2. Yleiskartta inventointialueista. Tuulipuiston hankealue on merkitty sinisellä katkoviivalla ja sähkönsiirtoreitti vihreällä viivalla.....	5
Kartta 3. Tuulipuiston hankealue esitettynä MML:n korkeusmallilla (rinnevarjoste).....	8
Kartta 4. Tuulipuiston hankealue vuosien 1845 pitäjänkartoilla.....	9
Kartta 5. Tuulivoimapuiston hankealue vuosien 1954 peruskartoilla.....	10
Kartta 6. Yleiskartta suunnittelussa sähkönsiirtoreitistä. Sähkönsiirtoreitti on merkitty vihreällä viivalla. Hankealue on merkitty sinisellä katkoviivalla. Punaiset pisteet ovat kiinteitä muinaisjäännöksiä, ruskeat pisteet muita kulttuuriperintökohteita. Numero kiinteän muinaisjäännöksen vieressä on raportin kohdenumero.....	11
Kartta 7. Suunniteltu sähkönsiirtoreitti esitettynä MML:n korkeusmallilla (rinnevarjoste).	12
Kartta 8. Suunniteltu sähkönsiirtoreitti vuosien 1845 pitäjänkartoilla.	13
Kartta 9. Suunniteltu sähkönsiirtoreitti vuosien 1954 peruskartoilla.	14
Kartta 10. Yleiskartta tuulipuiston hankealueesta. Hankealue on merkitty sinisellä katkoviivalla. Punaiset pisteet ovat kiinteitä muinaisjäännöksiä, ruskeaa piste muu kulttuuriperintökohde ja harmaa piste muu havainto. Numerot arkeologisten kohteiden vieressä ovat raportin kohdenumeroita.	20
Kartta 11. Rouhunhaudan kohdekartta. Muinaisjäännosalue on merkitty punaisella rasterilla.	21
Kartta 12. Sydänkorven kohdekartta. Muinaisjäännosalue on merkitty punaisella vinorasterilla.	24
Kartta 13. Kaijannevan kohdekartta. Muinaisjäännosalue on merkitty punaisella vinorasterilla ja hankealue sinisellä katkoviivalla.....	26
Kartta 14. Irvanlampin kohdekartta. Muinaisjäännosalue on merkitty punaisella vinorasterilla.	27
Kartta 15. Käkiniemen kohdekartta. Muinaisjäännosalue on merkitty punaisella vinorasterilla.....	29
Kartta 16. Pirttikankaan kohdekartta. Rajamerkin sijainti on merkitty ruskealla pisteellä ja hankealueen raja sinisellä katkoviivalla.	31
Kartta 17. Pirttikankaan rajamerkin sijainti vuoden 1845 pitäjänkartalla.....	32
Kartta 18. Pirttikankaan rajamerkin sijainti vuoden 1952 peruskartalla.	32
Kartta 19. Kämpän kivijalan paikka on merkitty harmaalla pisteellä.	34
Kartta 20. Kämpän paikka vuoden 1952 peruskartalla.	35
Kartta 21. Tuulipuiston hankealueella kuljetut alueet.....	39
Kartta 22. Suunnitellun sähkönsiirtoreitin vaikutusalueella kuljetut alueet	40

MERIJÄRVI-OULAINEN-PYHÄJOKI

Rahkakuru tuulipuiston hankealueen ja sähkönsiirtoreitin arkeologinen inventointi 2024

Tutkimustyyppi:	Arkeologinen inventointi
Tutkimuksen tekijä:	Heilu Oy / FM Jussi-Pekka Hiltunen ja FM Jaakko Ervasti
Kenttätyöaika:	20.-23.5.2024
Tutkimusten tilaaja:	A-Insinöörit Civil Oy ja Prokon Wind Energy Finland Oy
Aikaisemmat tutkimukset tutkimusalueilla:	Jaana Itäpalo ja Hans-Peter Schulz 2015. Oulainen, Merijärvi, Pyhäjoki. Karahkan tuulipuiston ja sähkönsiirtolinjausten arkeologinen inventointi. Keski-Pohjanmaan ArkeologiaPalvelu. Timo Jussila ja Timo Sepänmaa 2013. Siikajoki-Kokkola voimajohtolinjan muinaisjäännösinventointi. Mikroliitti Oy.

Tiivistelmä & arkistotiedot

A-insinöörit Civil Oy ja Prokon Wind Energy Finland Oy on selvittämässä Merijärven Rahkakurulle tuulivoimapuiston sijoittumista. Suunnittelun tässä vaiheessa tuulivoimapuistoon kuuluu enintään 23 voimalaa. Hankkeeseen kuuluu lisäksi suunniteltu sähkönsiirtoreitti noin 11 km pituudelta sijoittuen sekä Merijärven että Pyhäjoen kuntien alueille.

Osana ympäristövaikutusten arviointimenettelyä Heilu Oy suoritti hankealueen sekä sähkönsiirtoreitin arkeologisen inventoinnin. Inventoinnin tavoitteena oli etsiä alueelta ennestään tuntemattomia arkeologia kohteita ja tarkastaa tunnettujen kohteiden nykytila. Inventoinnin laativat FM Jussi-Pekka Hiltunen, FM Jaakko Ervasti ja FM Kalle Luoto. Inventoinnin maastotyöt tehtiin 20.-23.5.2024.

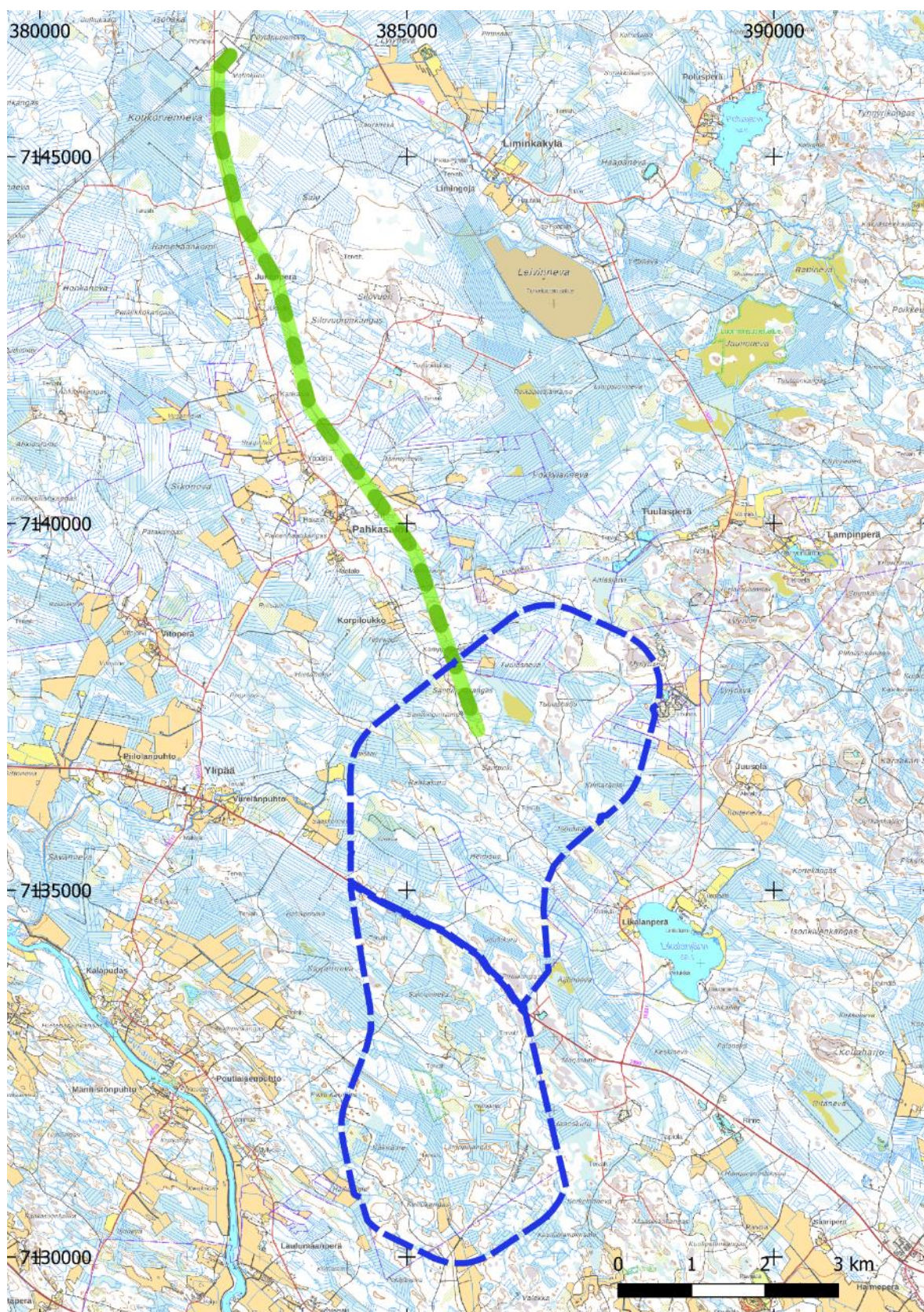
Rahkakurun tuulipuiston hankealueelta tunnettiin entuudestaan yksi kiinteä muinaisjäännös *Sydänkorpi* (mjtunnus 1000032401), joka on historiallisen ajan tervahauta. Suunnitellun sähkönsiirtoreitin vaikutusalueelta ei tunnettu entuudestaan arkeologisia kohteita.

Inventoinnin tuloksena tavattiin viisi uutta arkeologista kohdetta, joista neljää ehdotetaan kiinteäksi muinaisjäännökseksi (kohteet 5.1. sekä 5.3–5.5) ja yhtä muuksi kulttuuriperintökohteeksi (kohde 5.6.). Näiden lisäksi tavattiin yksi muu havainto, jolle ei ehdoteta suojelustatusta. Kaikki arkeologiset kohteet sijoittuvat tuulipuiston hankealueelle.

Kartta 1. Inventointialueen lähestymiskartta.

Inventoitu tuulipuiston hankealue ja sähkönsiirtoreitti sijoittuvat sinisen alueen sisäpuolelle.

Kartta 2. Yleiskartta inventointialueista.

Tuulipuiston hankealue on merkitty sinisellä katkoviivalla ja sähkönsiirtoreitti vihreällä viivalla.

1. Johdanto

A-insinöörit Civil Oy ja Prokon Wind Energy Finland Oy ovat selvittämässä tuulivoimapuiston ja sähkönsiirtoreitin sijoittumista Merijärven kunnan ja Oulaisten kaupungin alueille. Hankealue sijaitsee noin 7 kilometriä Merijärven taajamasta itään ja noin 4,1 kilometriä Oulaisten taajamasta luoteeseen. Suunniteltu tuulivoimapuisto sisältää enintään 25 voimalaa noin 2400 hehtaarin kokoisella alueella. Hankkeen tuottaman sähkön siirtämiseksi tarkastellaan yhtä sähkönsiirtoreittiä, joka on noin 11 kilometriä pitkä 110 kV voimalinja hankealueen pohjoisosassa. Sen on tarkoitus liittyä Fingridin Valkeus-Jylkkä-voimajohtoon Valkeuden sähköasemalla. Sähkönsiirto toteutetaan uuteen johtokäytävään ja se sijaitsee Merijärven lisäksi Pyhäjoen kunnan alueella.

Osana suunnittelutyön ympäristöselvityksiä Heilu Oy laati tuulipuiston hankealueella ja suunnitellulla sähkönsiirtoreitillä arkeologisen inventoinnin. Inventoinnin tavoitteena oli etsiä ennestään tuntemattomia arkeologia kohteita ja tarkastaa tunnettujen kohteiden nykytila.

Inventoinnin toteuttivat Heilu Oy:n arkeologit FM Jussi-Pekka Hiltunen ja FM Jaakko Ervasti. Inventoinnin maastotyöt tehtiin kolmen päivän aikana 20.-23.5.2024 (6 henkilötyöpäivää). Inventoinnin raportti laadittiin kesäkuussa 2024. Raportin laati Jussi-Pekka Hiltunen ja Kalle Luoto.

Kuva 1. Kuusivaltaista metsää suunnitellun voimalan alueella Heinisuonkankaan pohjoispuolella. Luoteeseen.

2. Perustietoa inventointialueesta

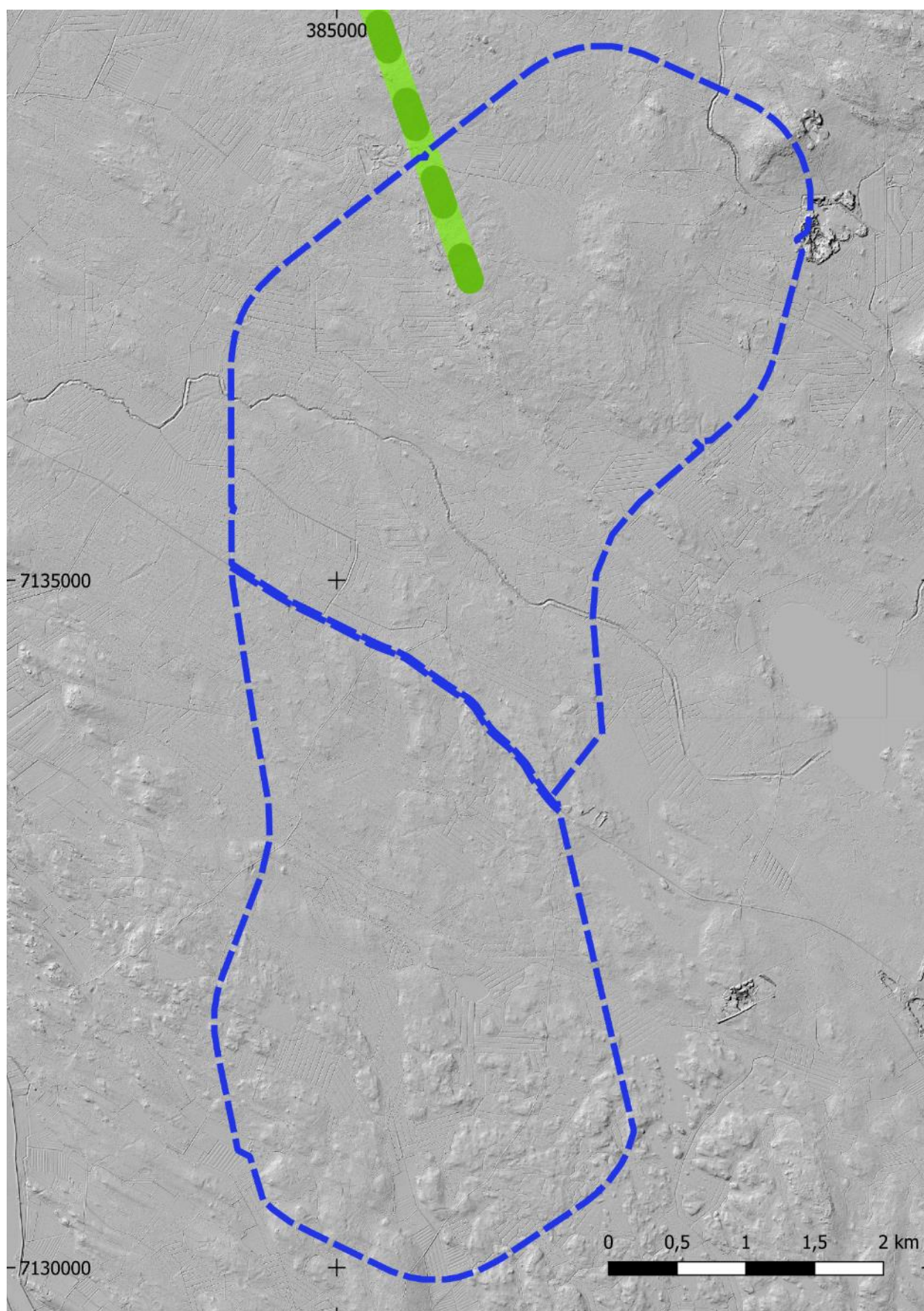
Tuulipuiston hankealue on asumatonta metsämaastoa, joka on pääosin metsätalouskäytössä. Havu- ja sekametsän lisäksi alueella sijaitsee myös harvapuustoisia, osin avoimia ojitettuja suoalueita. Hankealueen keskiosassa, Ylipääntien pohjoispuolella virtaa Viirelänoja ja hankealueen pohjoisosassa Järvioja. Hankealueella kulkee useita eri metsäautoteitä.

Suunniteltu sähkönsiirtoreitti sijaitsee hankealueen pohjoispuolella, Merijärven ja Pyhäjoen kuntien alueella. Pääpiirteiltään sähkönsiirtoreitin maasto muistuttaa hankealuetta. Sähkönsiirtoreitin läheisyyteen on merkitty asutusta ja viljelysalueita Pahkasalon ja Jukonperän alueille. Sähkönsiirtoreitti sijoittuu pääasiassa ojitetuille suoalueille sekä sekametsäalueille.

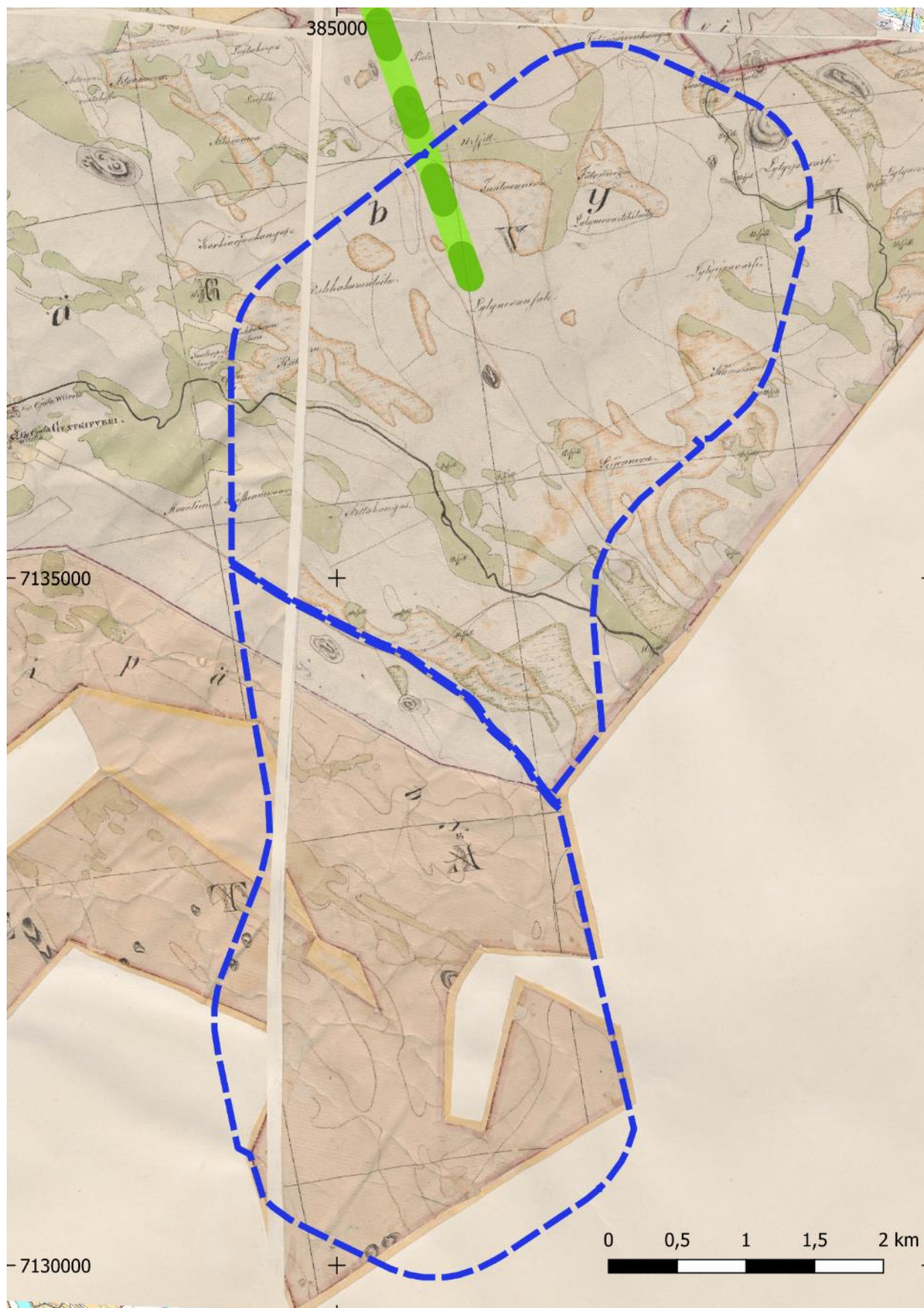
Tutkimusalueiden maaperä on pääsääntöisesti sekalajitteinen maalaji ja paikoitellen esiintyy kalliomaata. Soistuneilla alueilla on turvekerrosta. Hankealueella sekä sähkönsiirtoreitillä ei ole suuria korkeuseroja. Hankealue sijoittuu korkeusvälille noin 60-95 m mpy ollen matalimmillaan alueen eteläosassa ja korkeimmillaan alueen pohjoisosassa. Suunniteltu sähkönsiirtoreitti sijoittuu korkeusvälille noin 65–80 m mpy.

Esitöiden yhteydessä tarkastettiin alueita kuvaavista vanhoista kartoista vuonna 1845 laaditut pitäjänkartat sekä vuoden 1954 peruskartat. Pitäjänkarttojen perusteella tutkimusalueet ovat olleet pääsääntöisesti asumattomia metsämaita. Hankealueelle Viirelänojan ja Järviojan varteen on merkitty myös niittyalueita. Hankealueelle ei ole merkitty asutusta. Lähin asutus on merkitty alueen länsipuolelle nykyisen Ylipään kylän kohdalle. Hankealueen läpi kulkeva nykyinen Ylipääntien on merkitty samalle kohtaa myös pitäjänkarttoille. Kyseessä on ilmeisesti ollut Pyhäjoen ja Oulaisten pitäjien välillä kulkeva tielinja. Vuoden 1954 peruskartalle on merkitty Ylipääntien pohjoispuolelle, nykyisen Pirttikankaan pohjoisosaan kämppä. Kämppää ei ole merkitty nykyiselle maastokartalle.

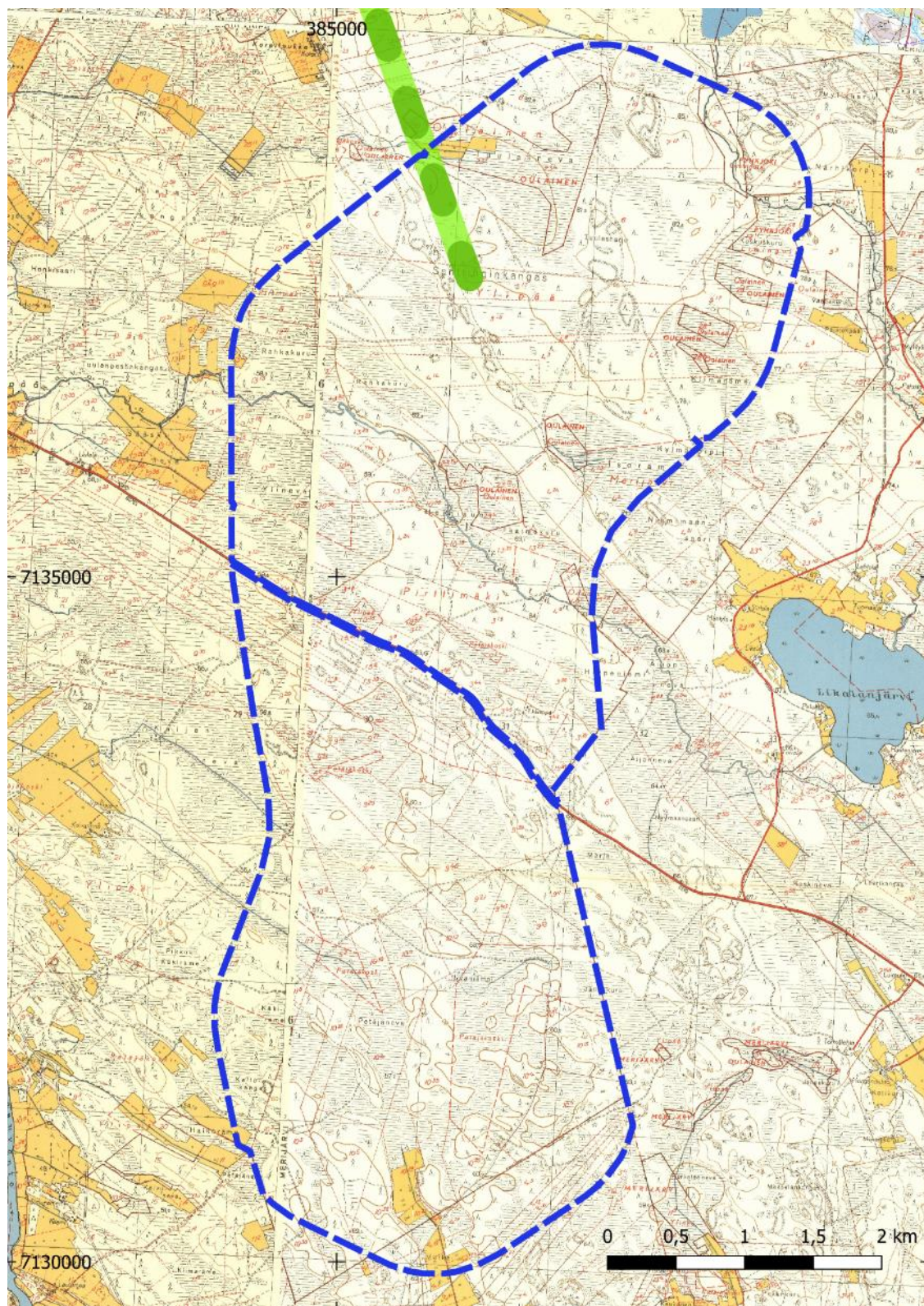
Sähkönsiirtoreitin länsipuolelle on merkitty pitäjänkartalle Päätalon, Pahkasalon, Ypperilän ja Jukkolan tilat. Ne kaikki sijaitsevat yli 350 metrin päässä reitin keskiosasta. Tilojen kohdille on merkitty asutusta myös vuoden 1954 peruskartalle sekä nykyisellekin. Sähkönsiirtoreitin pohjoispuolelle on merkitty pitäjänkartalle Pöytäpuun tila linjan pohjoispäästä noin 400 metriä. Vuoden 1954 peruskartalle ja nykyiselle peruskartalle Pöytäpuun tila on merkitty noin 250 metriä lounaaseen sen pitäjänkartan sijainnista. Jaana Itäpalon laatimassa vuoden 2020 Karahka – Valkeus voimajohtolinjan inventointiraportissa on maininta, että Pöytäpuun talo olisi perustettu vuonna 1850 (Eero Matinolli 1969: 127-138 passim ja 610; Jaana Itäpalo 2020: 8.).

Kartta 3. Tuulipuiston hankealue esitettyä MML:n korkeusmallilla (rinnevarjoste).

Kartta 4. Tuulipuiston hankealue vuosien 1845 pitäjänkartoilla.

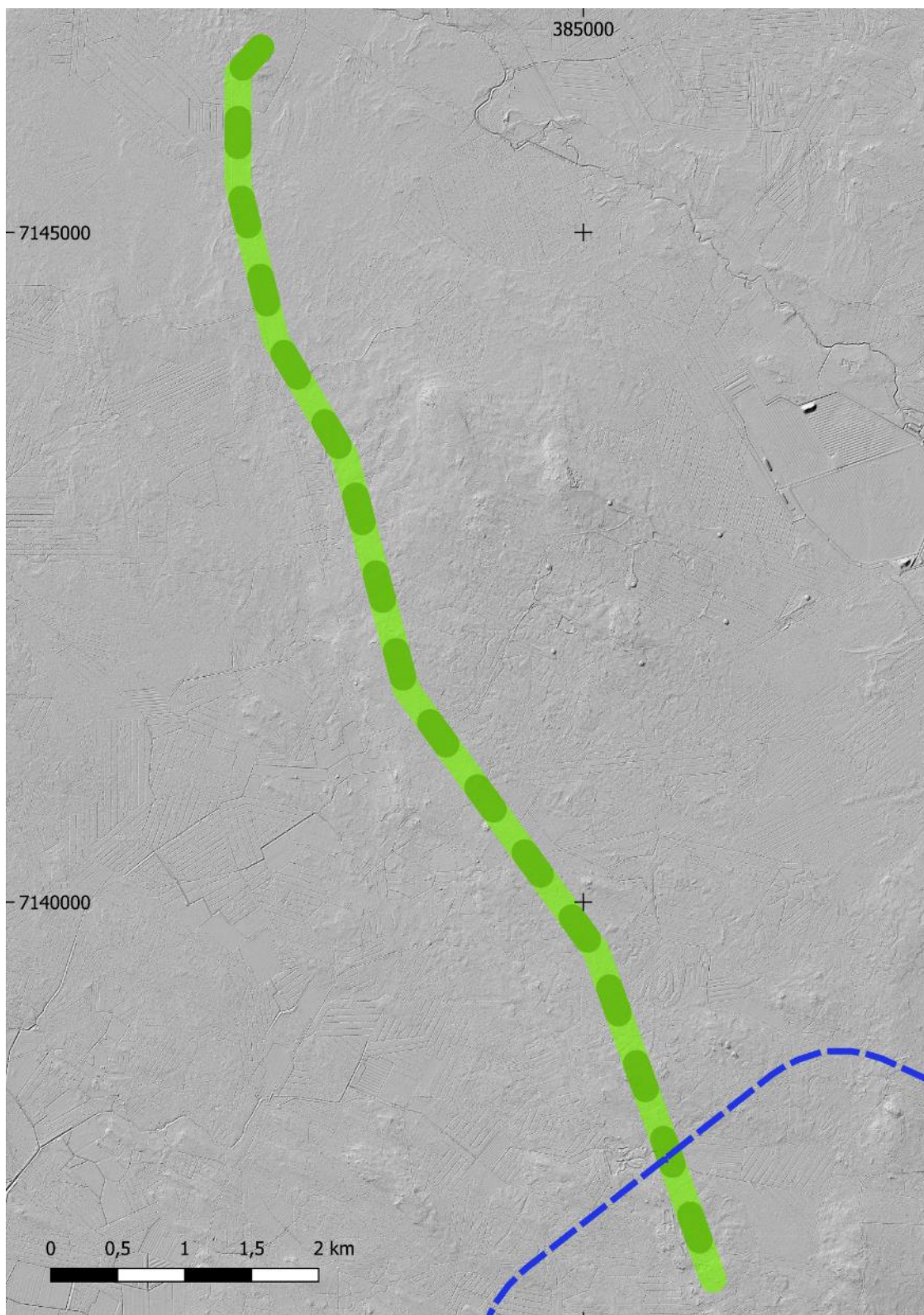

Kartta 5. Tuulivoimapuiston hankealue vuosien 1954 peruskartoilla.

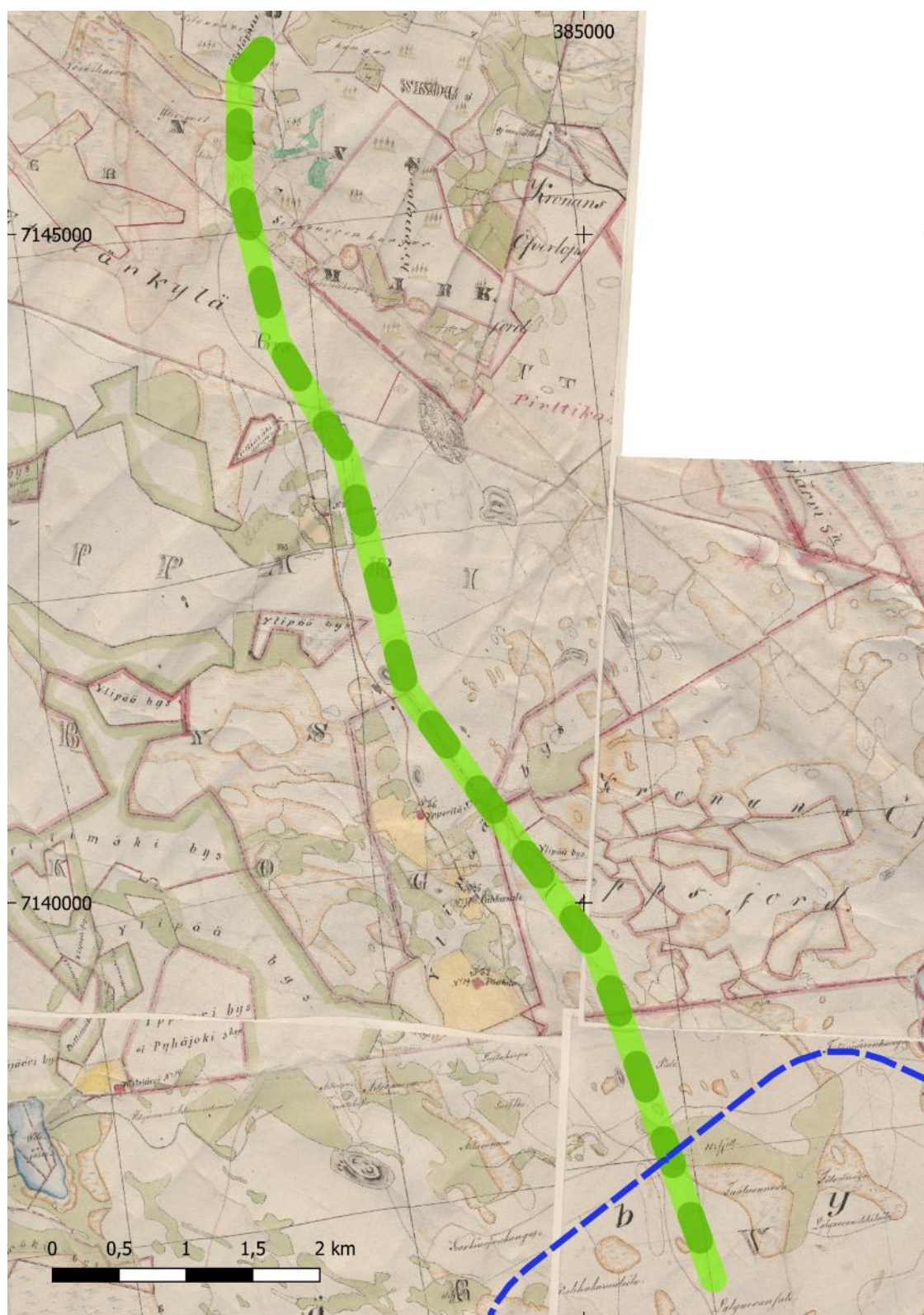

Kartta 6. Yleiskartta suunnitellussa sähkönsiirtoreitistä.

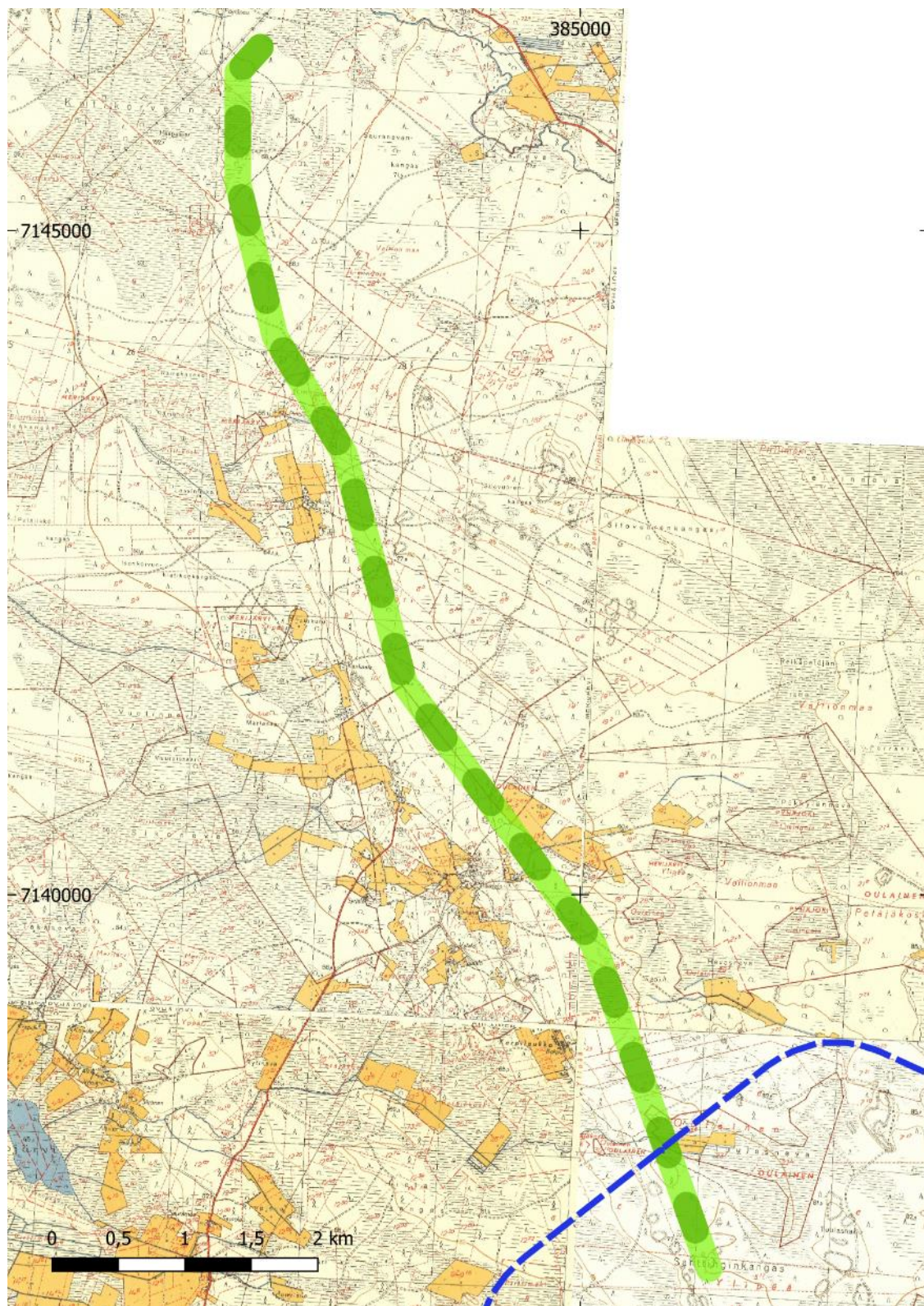
Sähkönsiirtoreitti on merkitty vihreällä viivalla. Hankealue on merkitty sinisellä katkoviivalla. Punaist pistet ovat kiinteitä muinaisjäännöksiä, ruskeat pisteet muita kulttuuriperintökohteita. Numero kiinteän muinaisjäännöksen vieressä on raportin kohdenumero.

Kartta 7. Suunniteltu sähkönsiirtoreitti esitettynä MML:n korkeusmallilla (rinnevarjoste).

Kartta 8. Suunniteltu sähkönsiirtoreitti vuosien 1845 pitäjänkartoilla.

Kartta 9. Suunniteltu sähkönsiirtoreitti vuosien 1954 peruskartoilla.

Tuulivoimapuiston hankealueella on aikaisemmin inventoitu Jaana Itäpalon ja Hans-Peter Schulzin toimesta vuonna 2015 Karahkan tuulipuiston ja sähkösiirtolinjausten arkeologisessa inventoinnissa. Kyseinen inventointi sijoittui pääosin hankealueen itäpuolelle. Hankealueen pohjoispuolella ja sähkönsiirtoreitin itäpuolella on inventoitu aiemmin ainakin Hans-Peter Schulzin toimesta vuonna 2012 Pohjanmaan länsiosan kulttuuriperintöinventoinnissa, Timo Jussilan ja Timo Sepänmaan toimesta vuonna 2013 Silovuoren tuulipuiston muinaisjäännösinventoinnissa, Jaana Itäpalon toimesta vuonna 2020 Karahka – Valkeus voimajohtolinjan arkeologisessa inventoinnissa ja Hannu Poutiaisen, Akseli Tolvin ja Siiri Tuomenojan toimesta vuonna 2023 Leivinnevan alueen arkeologisessa inventoinnissa. Hankealueen länsipuolella on inventoinut aiemmin ainakin Hans-Peter Schulz vuonna 2023 Kettukankaan tuulivoimapuiston sekä ulkoisten sähkönsiirtolinjausten arkeologisessa inventoinnissa. Sähkönsiirtoreitin pohjoisosassa on inventoinut Timo Jussila ja Timo Sepänmaa vuonna 2013 Siikajoki-Kokkola voimajohtolinjan muinaisjäännösinventoinnissa. 1990-luvulla on tehty useita kuntainventointia lähialueilla. Merijärven kuntainventointi on tehty vuonna 1991 Markku Mäki vuoden toimesta ja Oulaisten sekä Pyhäjoen kuntainventoinnit vuosina 1995 ja 1997 Mika Sarkkisen toimesta.

Tuulipuiston hankealueella sijaitsee yksi tunnettu kiinteä muinaisjäännös *Sydänkorpi* (mjtunnus 1000032401), joka on historiallisen ajan tervahauta. Suunnitellun sähkönsiirtoreitin vaikutusalueelta ei tunneta entuudestaan arkeologisia kohteita.

Inventoinnin valmistelutöissä hankealue arvioitiin potentiaalisesti erityisesti historiallisen ajan tervanpolttoon liittyville arkeologisille kohteille. Maastokartalle merkittyä kuusi tervahautaa hankealueelle.

Hankealuetta lähimmät tiedossa olevat kivikautiset kohteet sijaitsevat alueen eteläpuolella Pyhäjoen pohjoisrannalla noin 50–60 m mpy korkeuskäyrillä. Myös sähkönsiirtoreitin pohjoispuolelta Keskikylästä tunnetaan yksi kivikautinen asuinpaikka, joka sijaitsee noin 55 m mpy korkeuskäyrillä. Esihistoriallista röykkiötä tunnetaan erityisesti hankealueen länsipuolelta Merijärven keskustan ja Hiitoperän alueilta noin 40–55 m mpy korkeuskäyriltä. Röykkiötä ja jätinkirkkoja tunnetaan myös sähkönsiirtoreitin pohjoispuolelta Raahan kaupungin alueelta noin 50–67,5 m mpy korkeuskäyriltä. Korkeustasojen puolesta Ylipääntien eteläpuolista, hankealueen eteläosaa voidaan pitää potentiaalisena alueena esihistoriallisille kohteille.

Kuva 2. Ylipääntien pohjoispuolella virtaava Viirelänoja. Länteen.

Kuva 3. Suunnitellun voimalan aluetta Pirttikankaan ja Ylipääntien eteläpuolella. Tiheät talousmetsäalueet olivat paikoitellen hyvin hankalakulkuisia. Luoteeseen.

3. Menetelmät

Ennen maastotyövaihetta selvitettiin suunnitellun tuulipuiston hankealueen ja sähkönsiirtoreittien vaikutusalueen läheisyydessä sijaitsevien arkeologisten kohteiden sijainnit ja muinaisjäännöstyypit sekä alueen läheisyydessä tehdyt arkeologiset tutkimukset. Ensisijaisena lähteenä käytettiin muinaisjäännösrekisterin tietoja (kyppi.fi). Inventoinnin valmisteluvaiheessa käytiin läpi myös Maanmittauslaitoksen laserkeilausaineisto 0,5 p hankealueen ja sähkönsiirtoreittien alueelta sekä niiden välittömästä läheisyydestä. Maanmittauslaitoksen tarkempaa 5 p laserkeilausaineistoa ei ollut saatavilla alueesta ennen maastotöitä eikä niiden aikana. Laserkeilausaineistosta pyrittiin paikantamaan arkeologisesti mielenkiintoisia maarakenteita sekä anomaliaita, kuten tervahautoja, hiilimiiluja ja kuoppajäännöksiä. Inventoitavilta alueilta käytiin läpi myös GTK:n tuottama maaperäaineisto.

Valmistelutöiden aikana tarkastettiin tutkimusaluetta kuvaavista vanhoista vuonna 1845 laaditut pitäjänkartat sekä vuoden 1954 peruskartat. Vanhoista kartoista etsittiin potentiaalisia arkeologia kohteita, kuten talonpaikkoja, torppia, sekä pitäjäen- ja kylienrajoja.

Inventoinnin maastotyöt tehtiin kolmen päivän aikana 20.-23.5.2024. Inventoinnissa huomiotiin eri-ikäiset ja -tyyppiset arkeologiset kohteet ja tarkastettiin muinaisjäännösten löytymisen kannalta eri tavoin (lidar, maastokartta, maaperäkartta, vanhat kartat, maastohavainnot) potentiaalisiksi arvioituja paikkoja.

Inventointimetodina oli silmämääräinen havainnointi. Hankealueella tarkastettiin kaikki suunnitellut voimalanpaikat ja niiden lähialueita. Sähkönsiirtoreitin varrelta arkeologisesti potentiaalisiksi arvioituja metsäisiä osuuksia tarkastettiin pääosin noin sadan metrin etäisyydellä reitin keskiosan molemmin puolin. Potentiaalisissa kohdissa tutkimusalueella tehtiin maaperäkairauksia sekä pieniä koepistoja lapiolla. Arkeologisesti potentiaaaliltaan vähäisemmiksi arvioidut alueet, kuten suot ja ojitetut kosteikot jätettiin pienemmälle huomioille ja niitä tarkastettiin osaksi ainoastaan teiltä ja poluilta käsin.

Arkeologiset kohteet ja inventoinnin kulkua dokumentoitiin sanallisen kuvauksen lisäksi ottamalla valokuvia sekä tallentamalla tehdyt havainnot ja kuljetut reitit käsiGPS-paikantimella (Garmin GPSmap 66i ja Garmin Montana 610, tarkkuus +/- 5 - 10 m). Raportin koordinaatit on ilmoitettu ETRS-TM35FIN-tasokoordinaatteina. Kartat piirrettiin puhtaaksi käyttäen QGIS-paikkatieto-ohjelmistoa.

4. Tulokset

Hankealueelta tunnettiin entuudestaan yksi kiinteä muinaisjäänös (kohde 5.2.), joka on historiallisen ajan tervahauta. Kohde tarkastettiin inventoinnin yhteydessä ja se on muinaisjäänösrekisterin tietoja vastaavassa kunnossa.

Tuulipuiston hankealueelta tavattiin viisi uutta arkeologista kohdetta, joista neljää ehdotetaan kiinteiksi muinaisjäänöksiksi ja yhtä muuksi kulttuuriperintökohteeksi. Kiinteät muinaisjäänökset (kohteet 5.1- sekä 5.3-5.5) ovat historiallisen ajan tervahautoja. Muu kulttuuriperintökohde on historiallisen ajan rajamerkki. Näiden lisäksi hankealueelta tavattiin vuoden 1954 peruskartalle merkityn kämpän kivijalka, joka on raportissa muuna havaintona. Tälle ei ehdoteta suojelustatusta.

Ylipääntien ja Kastarin kärrytien risteyksestä noin 540 metriä lounaaseen peruskartalle merkityn tervahaudan kohdalta eikä lähialueelta tavattu maastotöiden yhteydessä tervahautaa. Kohdalla on luontaisesti muodostunut kahden kallioisen alueen väliin jäänyt kuopanne, joka näyttää MML:n rinnevarjosteessa tervahaudalta.

Suunniteltujen sähkönsiirtoreittien vaikutusalueelta ei tavattu arkeologisia kohteita. Inventoinnin jälkeen hankealueelta tunnetaan kuusi arkeologista kohdetta, joista viittä ehdotetaan kiinteiksi muinaisjäänöksiksi ja yhtä muuksi kulttuuriperintökohteeksi.

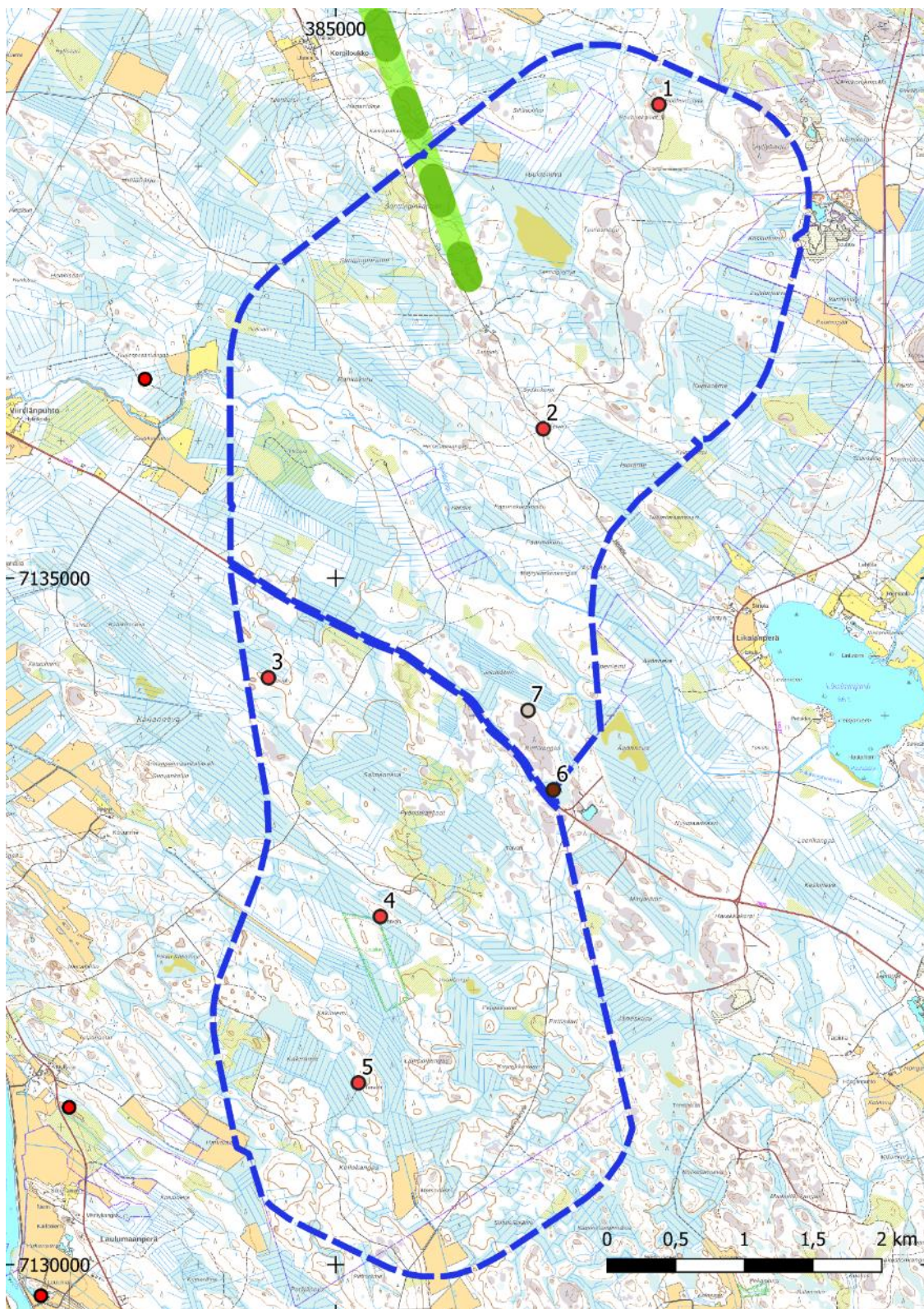
Tuulivoimapuiston hankealueelta havaitut arkeologiset kohteet sijaitsevat vähintään noin 330 metrin etäisyydellä suunniteltujen voimaloiden paikoista. Kiinteistä muinaisjäänöksistä kohde 5.2. *Sydänkorpi* sijaitsee heti metsäteiden risteuksen eteläpuolella. Arkeologiset kohteet tulee huomioida voimaloiden ja muun muuttuvan maankäytön suunnittelussa sekä lopullisen toteutuksen yhteydessä.

Jussi-Pekka Hiltunen
Heilu Oy
28.6.2024 Oulu

5. Arkeologiset kohteet

Kohdeluettelo

Numero	Nimi	Kunta	Tyyppi	Tarkenne	Ajoitus	Mj-tunnus
KIINTEÄT MUINAISJÄÄNNÖKSET						
1	Rouhunhauta	Merijärvi	työ- ja valmistuspaikat	tervahaudat	historiallinen	uusi kohde
2	Sydänkorpi	Merijärvi	työ- ja valmistuspaikat	tervahaudat	keskiaikainen	1000032401
3	Kaijanneva	Merijärvi	työ- ja valmistuspaikat	tervahaudat	historiallinen	uusi kohde
4	Irvanlampi	Merijärvi	työ- ja valmistuspaikat	tervahaudat	historiallinen	uusi kohde
5	Käkiniemi	Merijärvi	työ- ja valmistuspaikat	tervahaudat	historiallinen	uusi kohde
MUUT KULTTUURIPERINTÖKOHTEET						
6	Pirttikangas	Merijärvi/ Oulainen	kivirakenteet	rajamerkit	historiallinen	uusi kohde

Kartta 10. Yleiskartta tuulipuiston hankealueesta.

Hankealue on merkitty sinisellä katkoviivalla. Punaiset pisteet ovat kiinteitä muinaisjäännöksiä, ruskeaa piste muu kulttuuriperintökohde ja harmaa piste muu havainto. Numerot arkeologisten kohteiden vieressä ovat raportin kohdenumeroita.

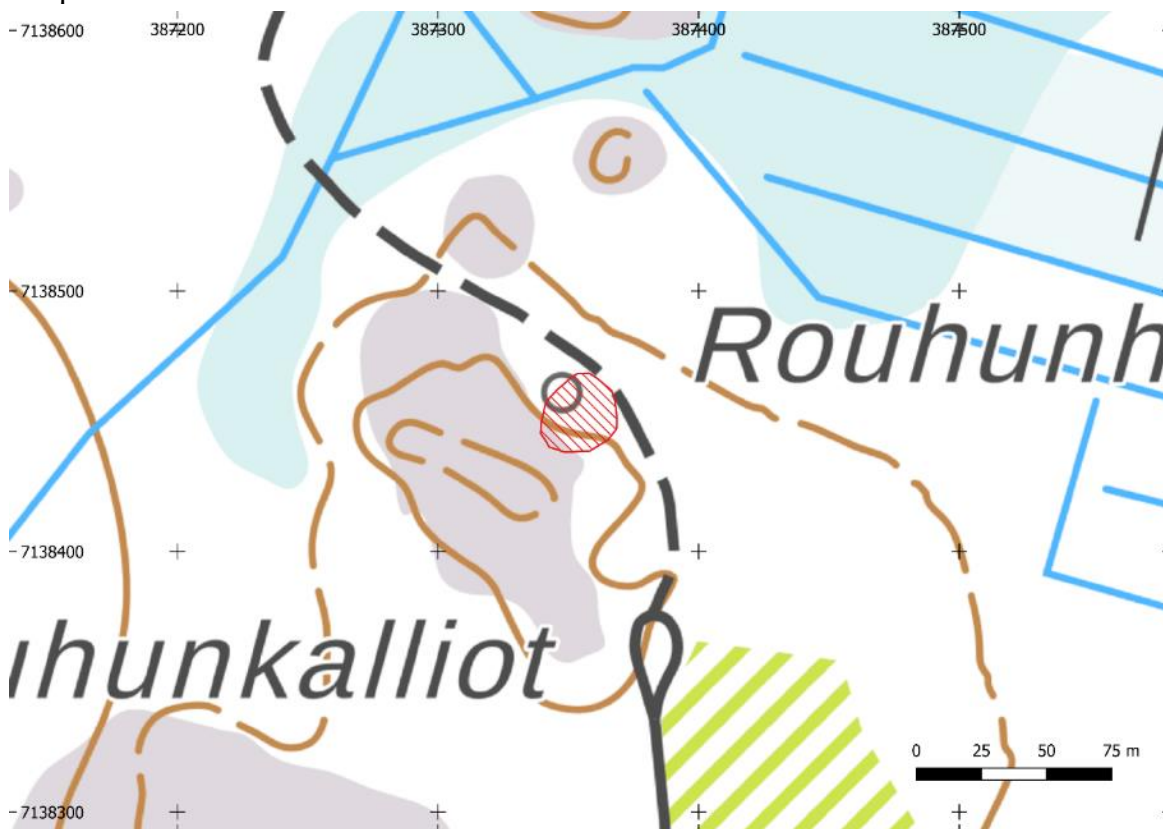
Kiinteät muinaisjäännökset

5.1. Rouhunhauta

Nimi:	Rouhunhauta
Kunta:	Merijärvi
Muinaisjäännöstunnus:	uusi kohde
Muinaisjäännösstatus:	kiinteä muinaisjäännös
Muinaisjäännöstyyppi:	työ- ja valmistuspaikat, tervahaudat
Ajoitus:	historiallinen
Aiemmat tutkimukset:	-
Koordinaatit:	N 7138450 E 387354 z 88
Koordinaattiselite:	GPS-mittaus/lidar

Inventointi 2024:

Peruskartalle merkitty tervahauta sijaitsee nimettömän metsäautotien päästä lähtevän ajouran länsipuolella eri ikäistä sekapuuta kasvavassa metsässä. Tervahaudan länsipuolella on avokallioaluetta. Tervahauta on muodoltaan maljamainen. Tervahaudan halkaisija on noin 18 metriä. Vallin leveys on noin 4 metriä. Syvyyttä haudalla on sen pohjalta vallin yläreunaan mitattuna noin 1,3 metriä. Halssi suuntautuu koilliseen. Se on noin 1,5 metriä leveä, 4 metriä pitkä ja 1,2 metriä syvä. Halssin suulla on esillä tervahaudan kylmämuurattuja kiviä. Valliin tehdystä koepistosta havaittiin hiilensekaista maata.

Kartta 11. Rouhunhaudan kohdekartta. Muinaisjäännösalue on merkitty punaisella rasterilla.

Kuva 4. Roihuhaudan tervahaudan kuoppa. Koilliseen.

Kuva 5. Halssin kylmämuurattuja kiviä. Lounaaseen.

5.2. Sydänkorpi

Nimi:	Sydänkorpi
Kunta:	Merijärvi
Muinaisjäännöstunnus:	1000032401
Muinaisjäännösstatus:	kiinteä muinaisjäännös
Muinaisjäännöstyyppi:	työ- ja valmistuspaikat, tervahaudat
Ajoitus:	keskiaikainen
Aiemmat tutkimukset:	Itäpalo ja Schulz inventointi 2015
Koordinaatit:	N 7136088 E 386512 z 72
Koordinaattiselite:	Muinaisjäännösrekisteri

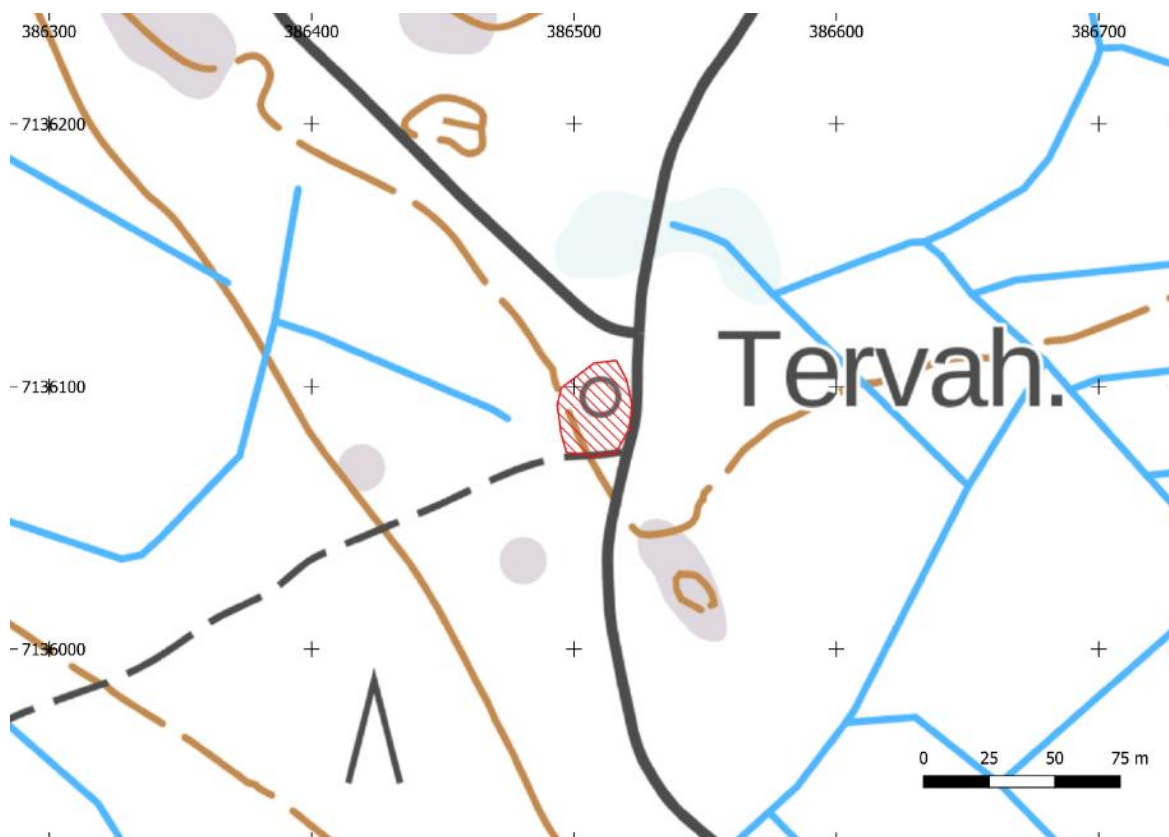
Muinaisjäännösrekisteri:

Peruskartalle merkitty tervahauta metsäteiden risteyksen eteläpuolella hiekkakankaalla. kyse on ns. kaksoishaudasta, jonka läpimitta ulompi valli mukaan lukien on 16 m, kuopan halkaisija on 9 m ja syvyys 0,8 m. halssi on etelässä, pituudeltaan 3 m ja 1,8 m syvä. Eri-ikäisiä kuusia sekä mäntyjä kasvaa haudan päällä.

Inventointi 2024:

Tervahaudan päältä on hakattu metsää, ja kohde on merkitty näkyvästi kulttuurikannoilla. Tervahaudan päällä kasvaa enää lähinnä nuorta koivikkoa. Vallin päälle on kasattu kaadettuja rankoja. Kohde on rekisterin tietoja vastaavassa kunnossa.

Muinaisjäännösrekisteriin kohteen ajoitukseksi on merkitty keskiaikainen. Vuoden 2015 Karahkan tuulipuiston ja sähkönsiirtolinjausten inventointiraportissa sen ajoitukseksi on merkitty historiallinen. Tiedossa ei ole, miksi se on viety rekisteriin keskiaikaisena, mutta aikaisemman tutkimuksen ja nyt tehdyn inventoinnin pohjalta ehdotetaan kohteen ajoitusta historialliseksi.

Kartta 12. Sydänkorven kohdekartta. Muinaisjäännösalue on merkitty punaisella vinorasterilla.

Kuva 6. Sydänkorven tervahauta metsäautotieltä kuvattuna. Länteen.

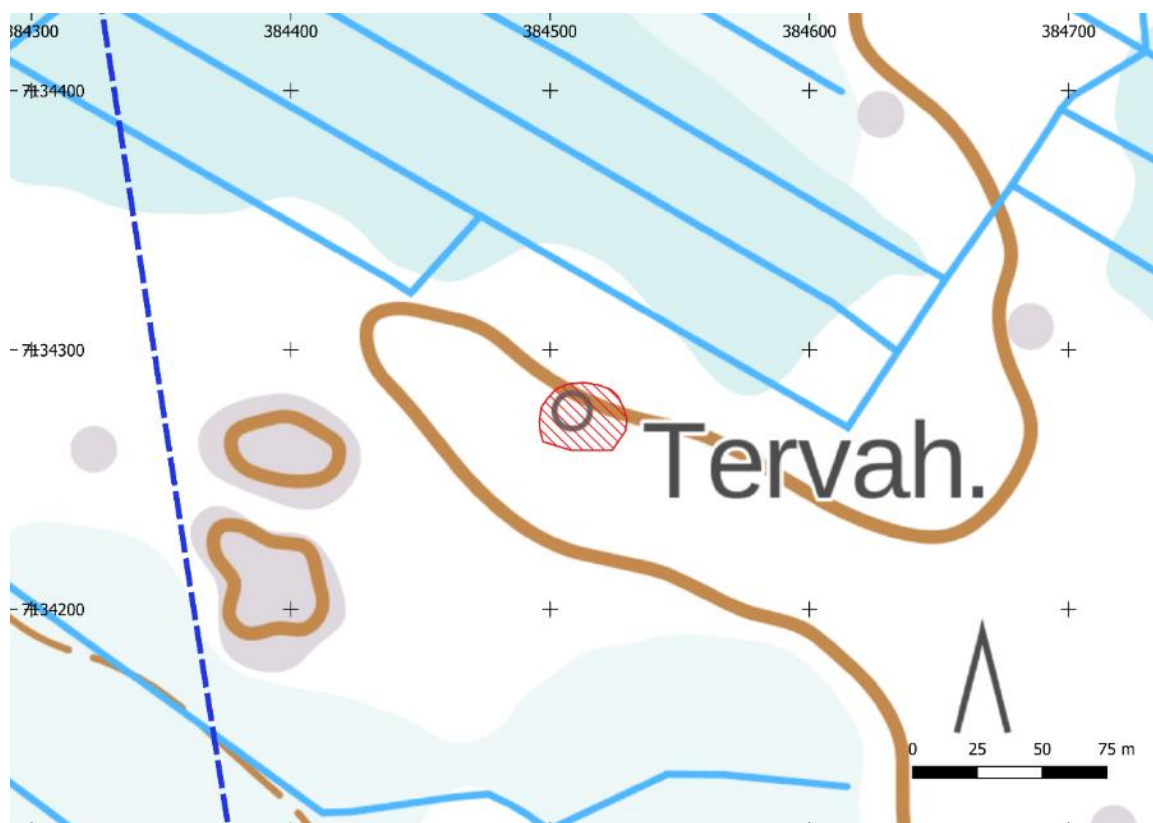
5.3. Kaijanneva

Nimi:	Kaijanneva
Kunta:	Merijärvi
Muinaisjäännöstunnus:	uusi kohde
Muinaisjäännösstatus:	kiinteä muinaisjäännös
Muinaisjäännöstyyppi:	työ- ja valmistuspaikat, tervahaudat
Ajoitus:	historiallinen
Aiemmat tutkimukset:	-
Koordinaatit:	N 7134274 E 384511 z 60
Koordinaattiselite:	GPS-mittaus/lidar

Inventointi 2024:

Peruskartalle merkitty tervahauta sijaitsee hakkuuaukean luoteisreunassa, noin 515 metriä metsäautotieltä luoteeseen. Tervahauta on laakea ja se on halkaisijaltaan noin 12 metriä. Valli on 2 metriä leveä, ja haudan pohja on tasainen. Pohjan syvyys on 0,5 metriä. Halssi on selkeä neliskulmainen kaivanto (mitoiltaan 3 x 2 m), joka sijoittuu tervahaudan koillisosaan. Tervahaudan päällä kasvaa jokusia nuoria kuusia ja haapoja, vallilla näkyy myös muutamia kantoja.

Alue on tervahaudan ympäriltä vahvasti muokattua, ja tervahautaan liittyvää hiiltä näkyy monin paikoin maan pinnalla. Tervahaudan koillispuolella on kaivanto (kooltaan 2 x 0,7 m), joka voi liittyä tervahaudan käyttöön, tai sitten viimeaikaiseen maankäyttöön.

Kartta 13. Kaijannevan kohdekartta. Muinaisjäännösalue on merkitty punaisella vinorasterilla ja hankealue sinisellä katkoviivalla.

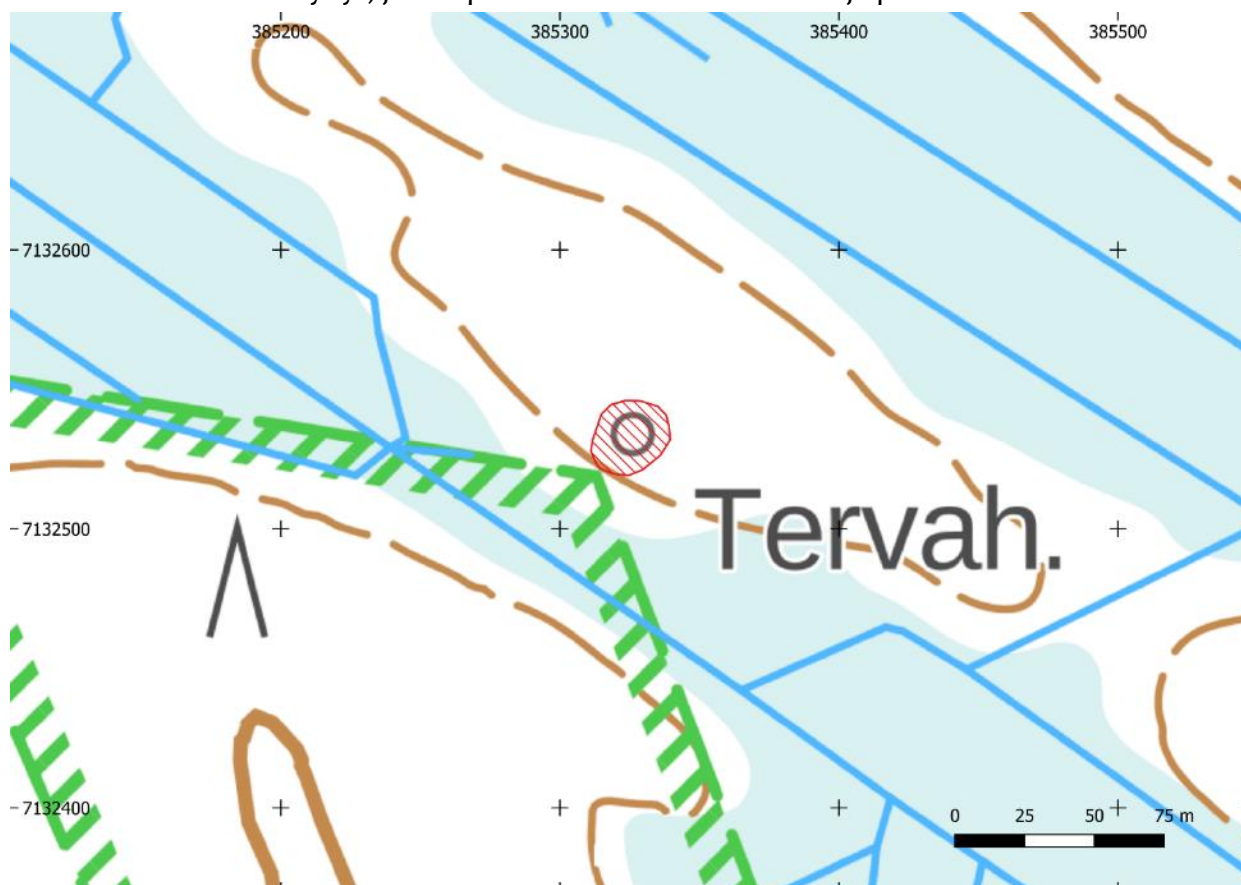
Kuva 7. Laakea tervahauta erottuu selvästi hakkuuaukean reunassa. Kaakkoon.

5.4. Irvanlampi*

Nimi:	Irvanlampi
Kunta:	Merijärvi
Muinaisjäännöstunnus:	uusi kohde
Muinaisjäännösstatus:	kiinteä muinaisjäännös
Muinaisjäännöstyyppi:	työ- ja valmistuspaikat, tervahaudat
Ajoitus:	historiallinen
Aiemmat tutkimukset:	-
Koordinaatit:	N 7132534 E 385326 z 57,5
Koordinaattiselite:	GPS-mittaus/lidar

Inventointi 2024:

Peruskartalle merkitty tervahauta sijaitsee noin 220 metriä metsäautotieltä etelään. Alue on tiheästi kasvavaa harventamatonta sekametsää. Tervahaudan halkaisija on 14 metriä ja syvyys yläreunalta pohjalle mitattuna 1,5 metriä. Vallin leveys on noin 3 metriä. Halssi laskee loivasti alarinteeseen haudan lounaispuolelle. Halssista erottuu noin 7 metriä pitkä kaivanto. Maaperä tervahaudan kohdalla on hyvin kivikkoista, eikä pohjalta saatu otettua maakairanäytettä. Tervahauta on metsittynyt, ja sen päällä kasvaa monen ikäistä ja paikoin tiheää kuusikkoa.

Kartta 14. Irvanlampin kohdekartta. Muinaisjäännösalue on merkitty punaisella vinorasterilla.

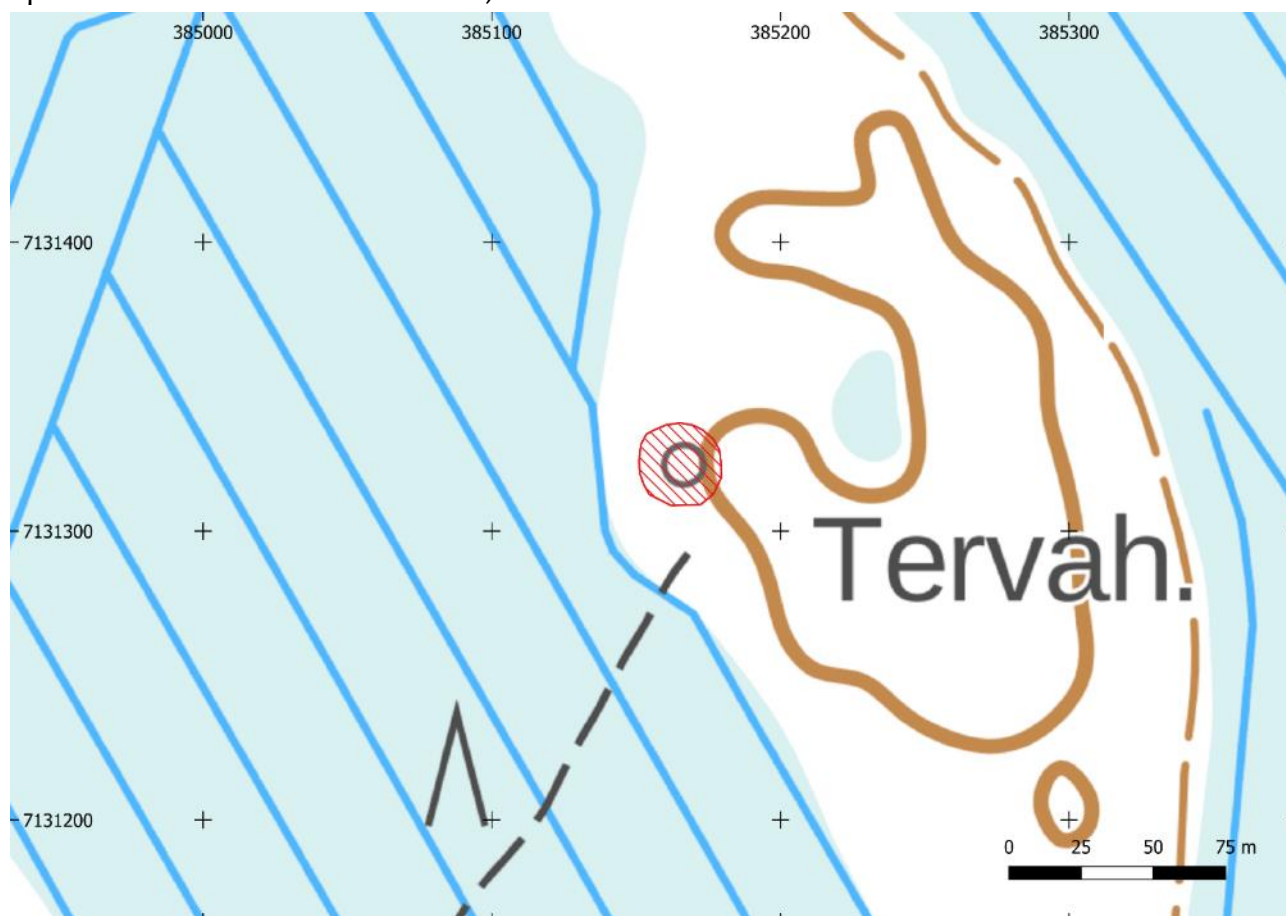
Kuva 8. Tervahaudan päällä kasvaa tiheää kuusikkoa. Luoteeseen.

5.5. Käkiniemi*

Nimi:	Käkiniemi
Kunta:	Merijärvi
Muinaisjäännöstunnus:	uusi kohde
Muinaisjäännösstatus:	kiinteä muinaisjäännös
Muinaisjäännöstyyppi:	työ- ja valmistuspaikat, tervahaudat
Ajoitus:	historiallinen
Aiemmat tutkimukset:	-
Koordinaatit:	N 7131323 E 385166 z 60
Koordinaattiselite:	GPS-mittaus/lidar

Inventointi 2024:

Peruskartalle merkitty tervahauta sijaitsee loivassa rinteessä uuden ajouran itäpuolella. Aluetta on muokattu huomattavasti tervahaudan ympäriltä, ja myös kohteen päältä on kaadettu tuoreeltaan puita. Heti kohteen luoteispuolella näkyy metsäkoneen jälki. Maasto on kivikkoista, ja myös tervahaudan pohjalla on isoja kivenlohkareita. Tervahaudan halkaisija on 12 metriä ja syvyys ylärinteeltä mitattuna 1,5 metriä. Vallin leveys on noin 2 metriä. Halssi erottuu epäselvänä kaivantona alarinteessä, tervahaudan länsireunassa.

Kartta 15. Käkiniemen kohdekartta. Muinaisjäännösalue on merkitty punaisella vinorasterilla.

Kuva 9. Punainen maaperäkaira on pystyssä tervahaudan pohjalla. Itään.

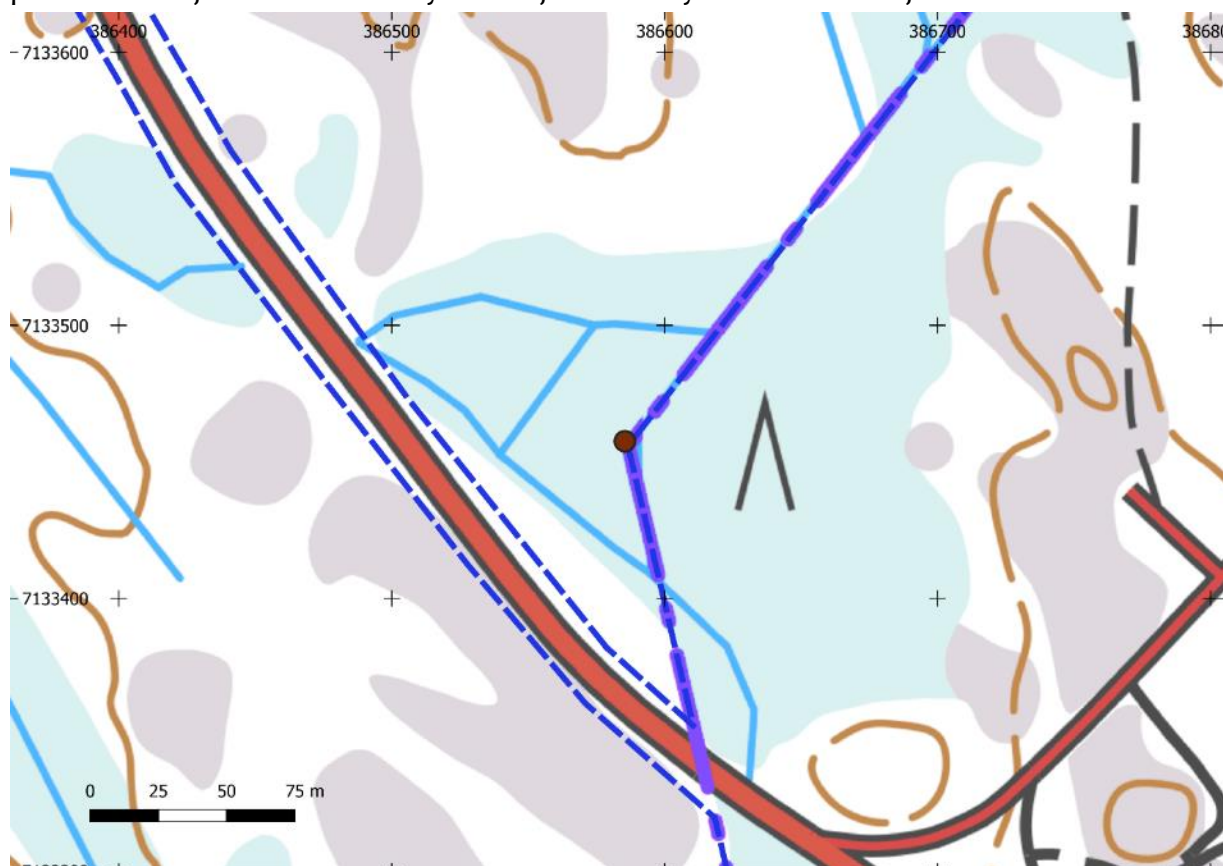
Muut kulttuuriperintökohteet

5.6. Pirttikangas*

Nimi:	Pirttikangas
Kunta:	Merijärvi/Oulainen
Muinaisjäännöstunnus:	uusi kohde
Muinaisjäännösstatus:	muu kulttuuriperintökohde
Muinaisjäännöstyyppi:	kivirakenteet, rajamerkit
Ajoitus:	historiallinen
Aiemmat tutkimukset:	-
Koordinaatit:	N 7131769 E 386980 z 60
Koordinaattiselite:	GPS-mittaus/karttapaikannus

Inventointi 2024:

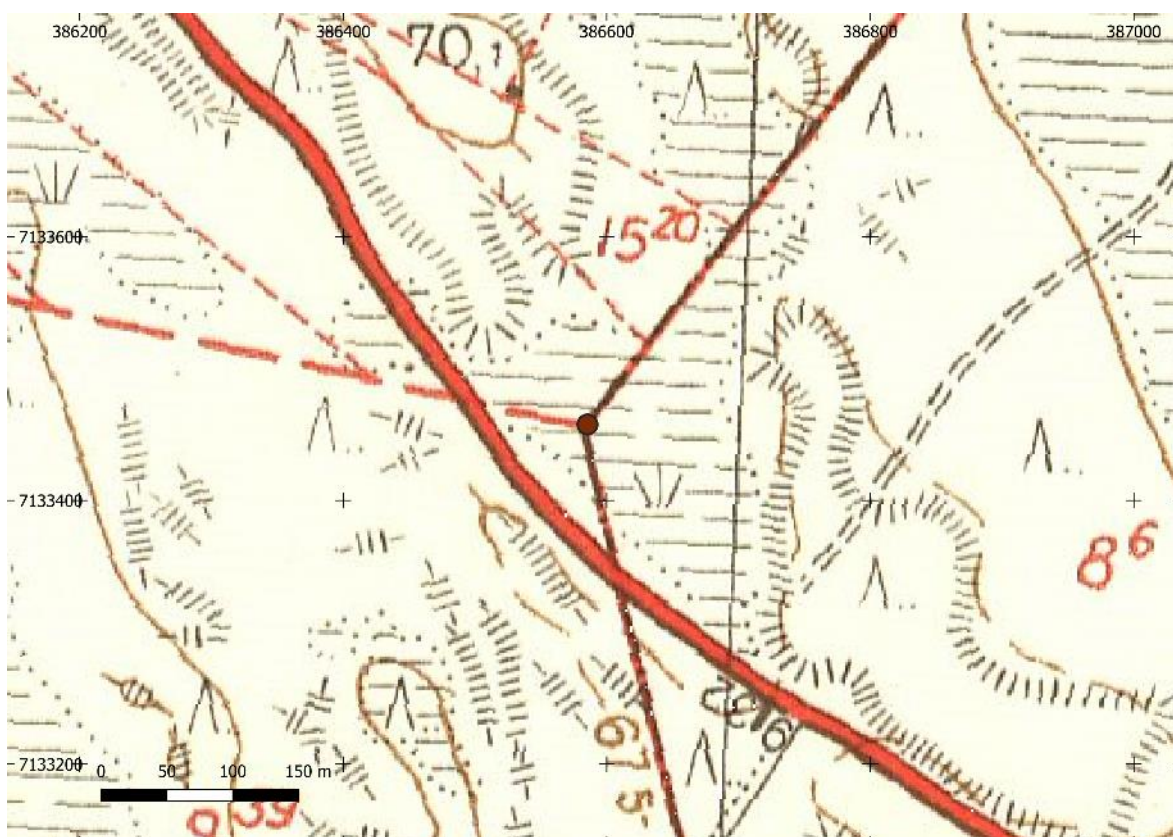
Rajamerkki sijaitsee ojitetulla kosteikolla noin 50 metriä Ylipääntieltä koilliseen. Rajamerkistä on näkyvillä kookas teräväkärkinen viisarikivi (n. 0,5 x 0,2 m), mutta ei kivijalustaa. Alueella kulkee nykyinen Oulaisten ja Merijärven kunnanraja. Vuoden 1845 pitäjänkartalle samaan kohtaan on merkitty näiden pitäjien välinen rajan taitekohta. Kuntien raja on merkitty myös vuoden 1952 peruskartalle ja kohdassa on myös Petäjäkosken kylän enklaavin rajan taitekohta.

Kartta 16. Pirttikankaan kohdekartta. Rajamerkin sijainti on merkitty ruskealla pisteellä ja hankealueen raja sinisellä katkoviivalla.

Kartta 17. Pirttikankaan rajamerkin sijainti vuoden 1845 pitäjänkartalla.

Kartta 18. Pirttikankaan rajamerkin sijainti vuoden 1952 peruskartalla.

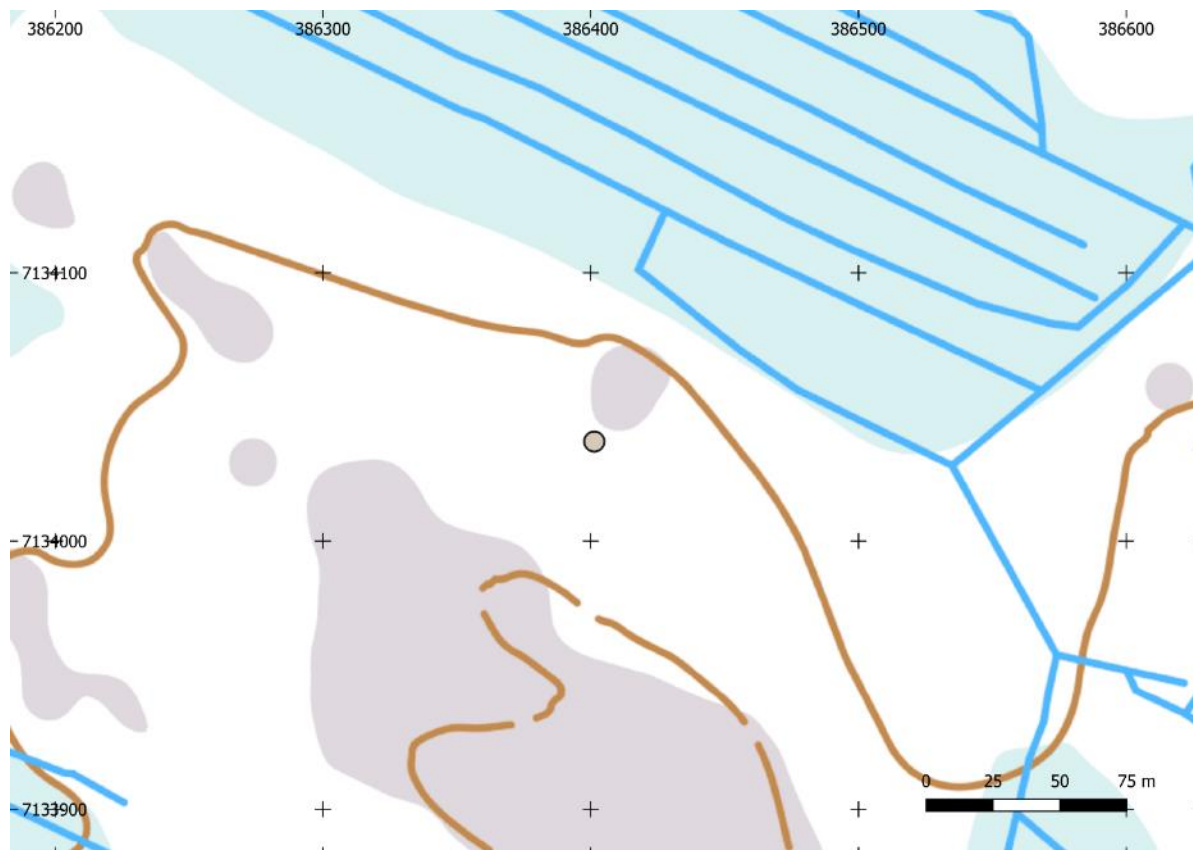
Kuva 10. Pirttikankaan rajamerkin viisarikivi. Itään.

Muut havainnot

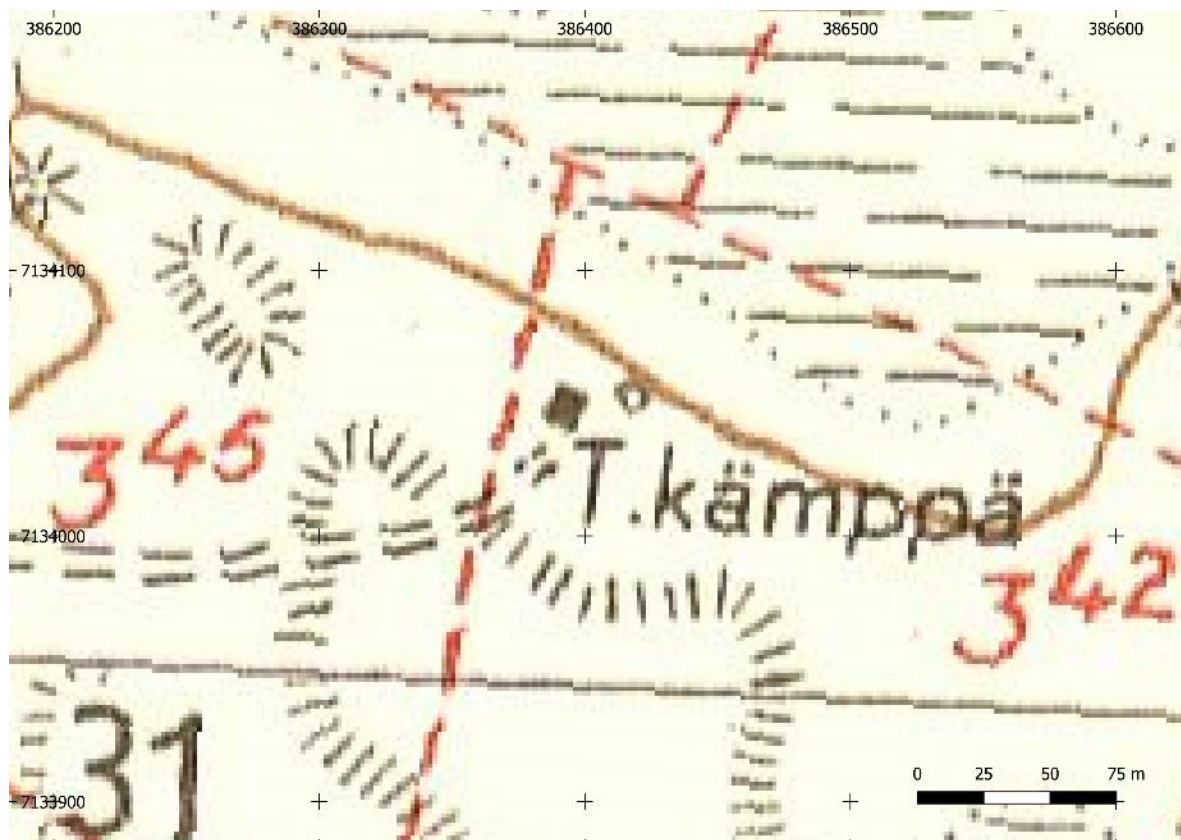
Vuoden 1954 peruskartalle merkitty kämppä

Ylipääntien pohjoispuolella, tiestä noin 290 metriä pohjoiseen on vuoden 1954 peruskartalle merkitty kämpän paikka (N 7134037 E 386401). Kämppä erottuu myös vuoden 1947 ilmakuvassa. Kämppä on merkitty myös vuoden 1966 peruskartalle, mutta vuoden 1980 peruskartalla sitä ei enää ole.

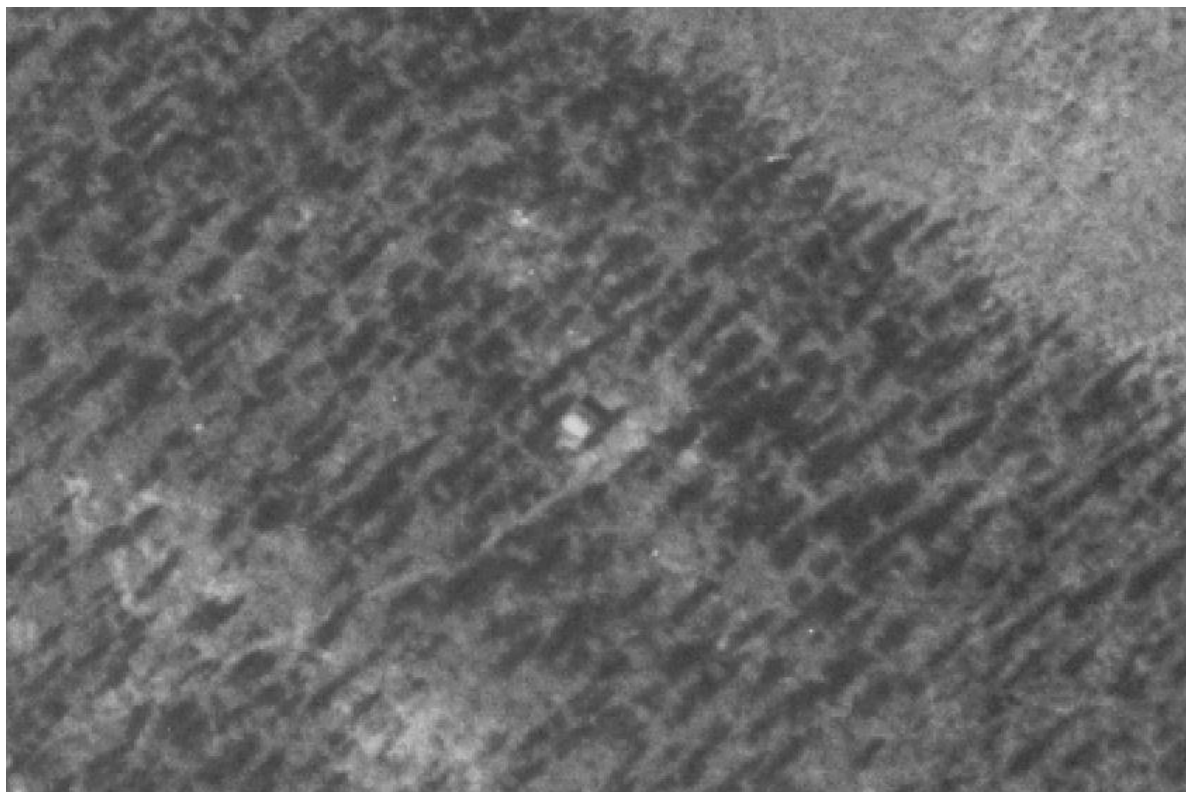
Kämpän kohdalla on nykyisin kivijalka, joka erottuu melko heikosti ympäröivästä maastosta. Kivijalka on tehty luonnonkivistä ja se on noin 30 cm korkea. Koko on noin 5 x 5 metriä. Kämpän kohta on heinittynyt ja avoin puista. Sen ympärillä kasvaa eri ikäistä sekapuumetsää.

Kartta 19. Kämpän kivijalan paikka on merkitty harmaalla pisteellä.

Kartta 20. Kämpän paikka vuoden 1952 peruskartalla.

Kuva 11. Kämpä vuoden 1947 ilmakuvassa.

Kuva 12. Kämpän kivijalka erottuu heinittyneenä, noin 30 cm korkeana tömpäreenä ympäröivästä maastosta. Koilliseen.

Lähteet

Tutkimusraportit:

Itäpalo, Jaana ja Schulz Hans-Peter 2015. Oulainen, Merijärvi, Pyhäjoki. Karahkan tuulipuiston ja sähkösiirtolinjausten arkeologinen inventointi. Keski-Pohjanmaan ArkeologiaPalvelu.

Itäpalo, Jaana 2020. Oulainen-Merijärvi-Pyhäjoki. Karahka – Valkeus 110kV voimajohtolinjan arkeologinen inventointi. Keski-Pohjanmaan ArkeologiaPalvelu.

Jussila, Timo ja Sepänmaa, Timo 2013. Pyhäjoki Silovuoren tuulipuiston muinaisjäännösinventointi. Mikroliitti Oy.

Jussila, Timo ja Sepänmaa, Timo 2013. Siikajoki-Kokkola voimajohtolinjan muinaisjäännösinventointi. Mikroliitti Oy.

Mäkivuoti, Markku 1991. Merijärven inventointi. Pohjois-Pohjanmaan museo.

Sarkkinen, Mika 1997. Pyhäjoki inventointi. Pohjois-Pohjanmaan liitto.

Sarkkinen, Mika 1995. Oulaisten inventointi. Pohjois-Pohjanmaan liitto.

Schulz, Hans-Peter 2012. Pohjanmaa länsiosa kulttuuriperintöinventointi.

Metsähallitus.

Kirjallisuus: Matinoli, Eero 1969. Suur-Pyhäjoen historia uuden ajan murroksesta 1860-luvulle. Suur-Pyhäjoen historia. Suur-Pyhäjoen historiatoimikunta.

Digitaaliset lähteet:

Kulttuuriympäristö palveluikkuna:

<https://www.kyppi.fi/palveluikkuna/portti/read/asp/default.aspx>

Paikkatietoikkuna, Historialliset ilmakuvat:

<https://kartta.paikkatietoikkuna.fi/>

Rahkakurun tuulivoimahanke, Merijärvi, Oulainen

<https://www.ymparisto.fi/fi/osallistu-ja-vaikuta/ymparistovaikutusten-arviointi/rahkakurun-tuulivoimahanke-merijarvi-oulainen>

Kartat:

Kansallisarkisto

Maanmittaushallituksen historiallinen kartta-arkisto (kokoelma). Ia.* Pitäjänkartasto. 2432 07 Ia.* -/- _1 Pyhäjärvi, Merijärvi, vuosi 1845

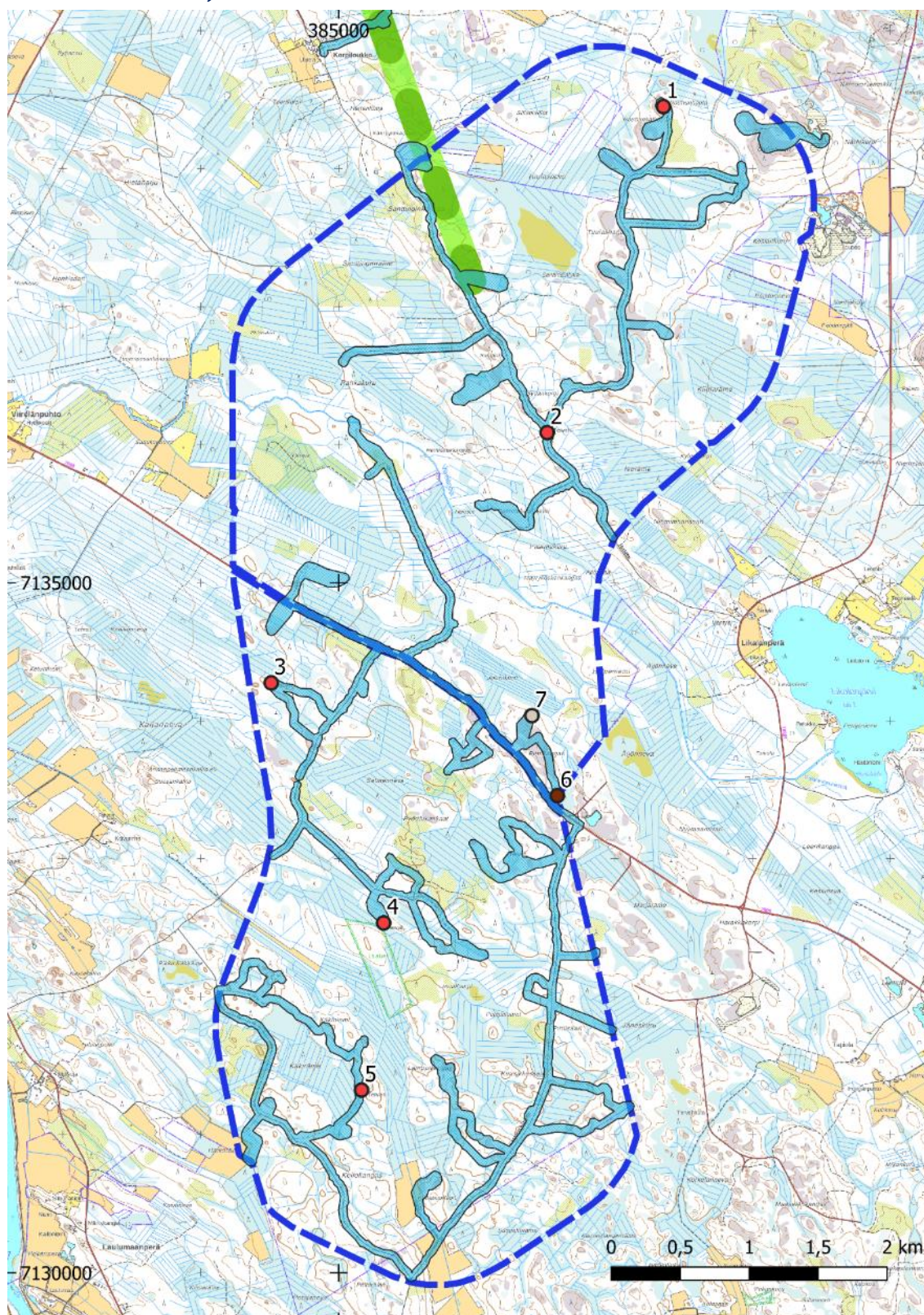
2432 08 la.* -/- - Pyhäjärvi, Merijärvi, vuosi 1845
2432 10 la.* -/- - Pyhäjoki, Merijärvi, vuosi 1845
2432 11 la.* -/- - Pyhäjoki, Merijärvi, vuosi 1845

Maanmittaushallitus

Vanhat peruskartat

2432 07 Merijärvi, vuosi 1954
2432 08 Keskikylä, vuosi 1954
2432 10 Likalanjärvi, vuosi 1954
2432 11 Polusjärvi, vuosi 1954

Maastossa kuljetut alueet

Kartta 21. Tuulipuiston hankealueella kuljetut alueet

Alueet on merkitty sinisellä rasterilla.

Kartta 22. Suunnitellun sähkösiirtoreitin vaikutusalueella kuljetut alueet

Reitit on merkitty sinisellä rasterilla.

Kuvia

Hakkuuaukeaa
suunnitellun
voimalan alueella
Käkiniemellä.
Koilliseen.

Tiheää taimikkoa
suunnitellun
voimalan alueella
Kuusikkosaaren
eteläpuolella.
Pohjoiseen.

Kallioista
talousmetsä aluetta
suunnitellun
voimalan alueella
Tuulasnevan
koillispuolella.
Luoteeseen.

Laajaa
avokallioaluetta
Myllyharjulla.
Länteen.

Tiheää nuorta
talousmetsää
suunnitellun
sähkönsiirtoreitin
alueella Tanhupolun
eteläpuolella.
Etelään.

Valkeuden
sähköasema. Itään.

